

Gedragcode Pastoraal Bezoekwerk ICF Utrecht

I. Inleiding

De kerk hoort een veilige plaats te zijn. Een schuilplaats die liefde en veiligheid biedt aan alle mensen, jong en oud. Toch is die veiligheid niet vanzelfsprekend. Binnen kerkelijke relaties komt seksueel misbruik voor. Soms overduidelijk, maar soms ook heel subtiel. Bij seksueel misbruik worden macht en vertrouwen misbruikt voor het bevredigen van eigen behoeften, meestal onder druk van geheimhouding. Seksueel misbruik is een lastig onderwerp. Toch willen we binnen ICF Utrecht dit onderwerp bespreekbaar maken. Daarom hebben we ervoor gekozen een beleid 'Veilige Kerk' op te stellen en ons hierdoor duidelijk uit te spreken: in Christus' gemeente is geen plaats voor misbruik, in welke vorm dan ook. Deze gedragscode vormt onderdeel van dit beleid en is een leidraad voor het werken met kinderen en jongeren.

In het pastorale bezoekwerk zijn altijd al bepaalde gedragsregels gehanteerd, die nooit zwart op wit werden gezet, maar waaraan de meesten zich vanzelfsprekend hielden. Het gevaar bestaat dat het vastleggen van geoorloofd en ongeoorloofd gedrag in een gedragscode kan leiden tot een keurslijf, waarin spontaan gedrag onmogelijk wordt. Dat is niet de bedoeling van deze gedragscode. Wel is het noodzakelijk dat we ons voortdurend bewust zijn van de juistheid van ons handelen, daarover met elkaar kunnen en durven praten en verantwoording kunnen afleggen aan de leden en bezoekers voor wie we verantwoordelijk zijn tijdens het pastorale bezoekwerk.

Bij het aanstellen van een (nieuwe) ambtsdager binnen de kerkenraad van de ICF wordt deze gedragscode met hem/haar besproken namens de kerkenraad door de vertrouwenspersoon.

II. Algemene gedragsregels voor pastorale bezoeken

Als ambtsdrager ben je verantwoordelijk voor de veiligheid van de relatie. Je zorgt voor een omgeving en sfeer waarbinnen het gemeentelid (of de bezoeker) zich veilig en gerespecteerd voelt. Je hebt de plicht het gemeentelid naar vermogen te beschermen tegen elke vorm van ongelijkwaardige behandeling en/of seksueel misbruik.

Voor ieder die betrokken is bij het pastoraat geldt dat hij of zij voortdurend met anderen in contact komt en geacht wordt om hierbij correct te handelen. Een moeilijke opgave, zeker als je bedenkt dat goedbedoeld gedrag een onbedoelde uitwerking kan hebben. Een aantal richtlijnen te geven om verantwoord gedrag te bevorderen:

- *Respecteer de persoonlijke (fysieke en geestelijke) integriteit van de ander.* Wees je bewust van de machtsongelijkheid die je positie met zich meebrengt. Maak geen misbruik van de afhankelijkheid of kwetsbaarheid van degenen die aan je leiding of zorg zijn toevertrouwd. Concreet betekent dit bijvoorbeeld dat je gemeenteleden geen cadeaus geeft (hieronder valt niet een passende blijk van waardering).
- *Vermijd het alleen zijn met een gemeentelid in een afgesloten ruimte: blijf zichtbaar en maak je niet kwetsbaar.* Het open laten staan van een deur of de aanwezigheid van één of meerdere ramen kan veel problemen voorkomen. Aangezien er veel alleenwonende vrouwelijke leden bezocht worden, vraagt dit om een grote mate van verantwoordelijkheid. Het te bezoeken lid kan dit als onveilig ervaren. Alternatieven voor ontmoetingen in een dergelijke situatie zijn: bij ambtsdrager thuis, in de kerk, tijdens een wandeling of op een publieke plaats (zoals in de bibliotheek). Ook kan er door het te bezoeken gemeentelid gevraagd worden om bezoek van meerdere

personen. Voor alle leden moet duidelijk zijn dat ambtsdragers graag veilig bij hen op bezoek komen.

- *Bespreek intensief contact onderling en stem dit af.* Als het noodzakelijk is dat een ambtsdrager voor een langere tijd meer dan gewoon intensief pastoraal contact onderhoudt (te denken valt aan langdurige ziekte of psychosociale problemen van een gemeentelid) dan moet dit in de kerkenraad worden besproken.
- *Voorkom situaties die kunnen leiden tot beschuldiging van ongewenste intimiteiten, discriminatie en/of racisme.* Het gaat hierbij om verbale, non-verbale en digitale uitingen, ook in de vorm van grapjes. Ambtsdragers zien er op toe dat dergelijke gedragingen niet voorkomen tussen gemeenteleden onderling. Alle seksueel getinte of seksuele handelingen, blikken, contacten, relaties tussen een ambtsdrager of pastoraal vrijwilliger en het gemeentelid zijn onder geen beding geoorloofd en worden beschouwd als seksueel misbruik.
- *Zorg dat de inhoud van communicatie aan gemeenteleden geen aanleiding kunnen geven tot verkeerde gedachten.* In principe moet de inhoud van pastorale of zakelijke brieven en berichten via sociale media door iedereen gelezen kunnen worden.
- *Voorkom dubbelzinnig, kwetsend, grof en intimiderend taalgebruik.*
- *Beloof nooit geheimhouding.* Vertel altijd dat wat je met het gemeentelid bespreekt in principe vertrouwelijk is en blijft tenzij de veiligheid van anderen of de persoon zelf in gevaar is. Respecteer de privacy van het gemeentelid, maar schakel derden in, wanneer dat noodzakelijk is voor zijn of haar welzijn. Spreek met het gemeentelid af dat je, voordat je iets aan derden vertelt, je dit aan hem of haar meldt.
- *Wees je bewust van de uitwerking van non-verbaal gedrag: mimiek, intonatie, houding en kleding hebben veel invloed.* Verbale uitingen zijn grijpbaarder dan non-verbale uitingen. Als gemeenteleden bepaalde situaties onprettig vinden, heeft dat vaak te maken met non-verbaal gedrag: op een 'veelzeggende' manier kijken of gebaren maken. Dit hoeft niet verkeerd te zijn bedoeld, maar kan wel een onjuiste indruk wekken.
- *Wees eerlijk en behandel elkaar met respect.*

Deze gedragscode geldt ook voor andere volwassenen die (incidenteel) bij het pastorale bezoekwerk betrokken zijn.

III. In geval dat...

In alle gevallen waar de gedragscode niet (direct) voorziet, of bij twijfel over de toelaatbaarheid van bepaalde gedragingen, ligt het binnen de verantwoordelijkheid van de ambtsdrager of pastoraal vrijwilliger om in de geest van de gedragscode te handelen en zo nodig daarover in contact te treden met de vertrouwenspersoon binnen de eigen gemeente of de adviseurs van het Meldpunt Seksueel Misbruik in Kerkelijke Relaties (www.meldpuntmisbruik.nl).¹

Indien je gedrag signaleert dat niet in overeenstemming is met deze gedragscode en er vermoedens zijn van grensoverschrijdend (seksueel gericht) gedrag, ben je verplicht om hiervan melding te maken bij de interne vertrouwenspersoon of het meldpunt. Wanneer een ambtsdrager van een gemeentelid hierover hoort, dan wordt de interne vertrouwenspersoon hierbij betrokken.

Overtreding van deze gedragscode leidt tot een klachtprocedure en kan disciplinaire maatregelen tot gevolg hebben. Wanneer een ambtsdrager of pastoraal vrijwilliger wordt verdacht van strafbare feiten zal aangifte gedaan worden bij politie/justitie en melding gedaan bij het meldpunt.

¹ Het Meldpunt Seksueel Misbruik in Kerkelijke Relaties is een initiatief van de Christelijke Gereformeerde Kerken, de Nederlands Gereformeerde kerken, de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt en de Hersteld Hervormde Kerk.